

Хмелюк В.С.

аспірант,

*Інститут адміністрування та післядипломної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

БЕЗПЕКА ТА ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

З 24 лютого 2022 року по всій території України введено військовий стан, в деяких регіонах проходять активні військові дії, які наражають на небезпеку всіх громадян і не є виключенням освітяни та ті хто отримують освіту. Багато людей мігрували в інші безпечні місця, багато навчальних закладів було зруйновано чи обмежено у своєму функціоналі. По суті, звичайний процес на отримання знань та умінь був порушений. Викликом для держави стало налагодження його в надскладних умовах, головною умовою стала безпечна освіта, як для її отримувачів та і для викладачів. Ще однією складовою підтримання освітнього процесу під час військового стану, стало нормативно-правове регулювання, де б визнався порядок як саме необхідно діяти в тих чи інших ситуаціях, тобто оперативні державні рішення.

Основними факторами негативного впливу на освітній процес, під час військового стану в Україні є міграційні питання, комунікаційні, регулятивні, питання з безпеки цивільного захисту, оплата праці, документальне, правове та матеріальне забезпечення.

Розглянемо основні правила поведінки під час військового стану та нові терміни які стосуються безпеки освітян і здобувачів освіти в контексті роз'єднання загальних правил від правил в умовах освітнього процесу.

Повітряна тривога – система оповіщення чи попереджувальний сигнал, після якого громадянам рекомендується скористатися укриттям. Якщо повітряну тривогу буде оголошено під час навчального процесу у закладах освіти, то слід взяти до уваги фактори багатолюдності, підготовки до заходів евакуації, порядку та послідовності дій, для забезпечення безпеки учнів, студентів. В такому випадку, попередньо слід враховувати, наявність та доступність безпечного укриття в закладі освіти і працюючої системи сповіщення. Відповідальних осіб за проведення певних забезпечувальних заходів. Якщо це дистанційне навчання, то як правило учні чи студенти та викладачі можуть знаходитись в різних місцях і як правильно діяти в таких ситуаціях наразі не зрозуміло. Також,

залишається питання чи безпечно залишати дитину на дистанційному навчанні без догляду дорослого.

Оскільки, навіть якщо, зібрати дітей перед екранами та проводити для них заняття дистанційно, вони потребують особистої присутності в кімнаті дорослого задля безпеки дітей, а також щоб допомагати дитині організаційно, як було зауважено освітнім омбудсменом України під час години запитань до уряду [1].

Наступним питанням забезпечення безпечної освіти під час військового стану, якщо його буде продовжено надалі, стає наявність облаштованих для достатньої кількості учнів, студентів укриттів і сховищ, що на сьогодні достеменно не зрозуміло яким саме чинникам повинно відповідати, хто відповідальний за його організацію. Це питання актуальне сьогодні та потребує якнайшвидшого вирішення у майбутньому.

Як визначено в Кодексі цивільного захисту України, сховище – це герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів [2].

В освітньому процесі першочергово слід розуміти, що таке місце має бути у всіх діючих навчальних закладах, так як безпека педагогічних працівників та здобувачів освіти є найголовнішим. Проте, не зрозуміло чи можливо проводити навчальний процес у разі відсутності такого укриття, або яким саме це укриття повинно відповідати нормативним вимогам.

Відповідно роз'ясненням Міністерства освіти і науки України кожен працівник (педагогічний, науково-педагогічний та інші працівники) закладів і установ освіти, робота якого відбувається у дистанційному режимі, має самостійно визначити робоче місце та, відповідно, несе відповідальність за забезпечення безпечних і нешкідливих умов праці на обраному ним робочому місці, у тому числі за межами території України [3].

З огляду на роз'яснення Міністерства освіти і науки України, питання дистанційної освіти частково врегульовано та надано можливість самим працівникам освіти забезпечувати безпечність своєї роботи самостійно.

Щодо очного навчання, скоріше за все необхідно планувати та створювати необхідні місця для забезпечення безпеки освітнього процесу під час військового стану та після його завершення. Це дозволить створити умови для безперервного освітнього процесу в цілому.

Також, управлінському сектору слід приділити увагу щодо інформування та роз'яснювальної роботи з заходів цивільного захисту у випадках

повітряної тривоги чи інших військових загроз. Напрацювати чітку регламенту інструкцію щодо відповідних дій у різних можливих ситуаціях. Здійснити заходи матеріального забезпечення викладацького складу та обладнання укриттів.

Отже, взявши до уваги деякі фактори негативного впливу на освітній процес в умовах воєнного стану, можна прийти до висновку, що безперервність освітнього процесу, а саме головне безпечного, можна забезпечити, вирішивши нормативні питання врегулювавши порядок дистанційного та змішаного навчання. Організувавши на загальнодержавному рівні умови для продовження освітнього процесу, здійснивши інструктажі з питань цивільного захисту викладачам та одержувачам освіти, в деяких випадках забезпечивши матеріально-технічною базою, облаштування місць мінімізації ризиків від військового втручання укриттів, сховищ та систем оповіщення небезпеки.

Стратегічні цілі в організації забезпечення безпеки освітнього процесу не є вичерпні та можуть змінюватися в залежності від ступенів можливих ризиків та критичних ситуацій, що є головною задачею управлінського характеру.

Список використаних джерел:

1. Освіта під час воєнного стану – 30 запитань та відповідей: *Офіційний вебпортал освітнього омбудсменом України*. URL: <https://eo.gov.ua/osvita-pid-chas-voynenoho-stanu-30-zapytan-ta-vidpovidey/2022/04/18>.
2. Кодекс цивільного захисту України: *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2013, № 34-35, ст.458 в редакції від 16.06.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.
3. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/3463-22 від 15.03.2022 року Керівникам департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської міської державних (військовоцивільних) адміністрацій Керівникам закладів освіти, наукових установ, підприємств. URL: <file:///C:/Users/Owner/Downloads/6232fdcf5982c232195069.pdf>.